

Departementaal vertrouwelijk

Situatiebeeld en Duiding COVID-19 (nr 4)

Kerneenheid
Analyse

Dinsdag 24 maart 2020 - geactualiseerd tot 09.00 uur

Actuele aandachtspunten

- In relatie tot de (betrokken) burgers die allen worden geraakt door de COVID-19 maatregelen dient er zo veel mogelijk eenduidig overheidsbeleid, eenduidig overheidsoptreden en dito handhaving plaats te vinden tijdens deze crisis.
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- Uitstralen en handelen vanuit gedeeld belang dient daarom leidend te zijn.
- In deze fase van de pandemiestrijding is er overwegend sprake van een gemeenschappelijk saamhorigheidsgevoel, zodra de gevolgen van de crisis langer begin door te werken kan dit onder druk komen te staan omdat eigenbelang zal gaan prevaleren.

11.1

SITUATIEBEELD

Maximaal controleren (volksgezondheid)

- Verschillende initiatieven vanuit de hotelwereld om ziekenhuizen te ontlasten door kwetsbare personen op te vangen. Het bevallen in een hotel en een zorghotel zijn hiervan voorbeelden. Bedrijven en zorgaanbieders werken bij dit soort initiatieven eendrachtig samen.
- 40 beademingsapparaten van Defensie worden verdeeld onder 7 ziekenhuizen.
- De kritiek op het Nederlandse beleid m.b.t. de aanpak van COVID-19 wordt steeds luider. Universiteit Antwerpen heeft een site geïntroduceerd om gevolgen van COVID-19 in landen te vergelijken. De conclusie luidt dat NL en SPA reeds onder grote druk staan: "In Nederland gaat de situatie stilaan richting Italiaanse taferelen".
- Gemiddeld worden nu tweeduizend testen per dag gedaan bij een maximale capaciteit van negenduizend testen per dag. Deze capaciteit wordt bewust niet volledig gebruikt omdat dit slechts voor een korte periode vol te houden is voor de 40 laboratoria.
- Groningen maakt zelf testmateriaal, maar dit is slechts mogelijk op beperkte schaal, niet op landelijk niveau. Tegelijkertijd stelt Lab MicTA in Twente dat het twee keer zoveel monsters aan kan dan wat nu wordt aangeboden. Zij zijn verbaasd dat ze nog geen enkel monster van buiten Twente hebben ontvangen.
- Onder experts neemt de roep om meer te testen eveneens toe. Zij betwisten dat er een tekort aan testmateriaal zou zijn.

Beeld sociale media

- Oproepen van huisartsenpraktijken blijven ondanks de op gang komende import van mondkapjes.
- Het Nederlandse testbeleid wordt vergeleken met landen als China, Zuid-Korea en Duitsland. Meer testen zou doden hebben kunnen voorkomen zo is de gedachte. Verschillende mensen denken dat het een geldkwestie is.

Continuïteit vitale processen en samenleving

- FNV wil alleen nog medewerkers uit vitale sectoren in het OV ter bescherming van de passagiers.

Zorg voor kwetsbare groepen

- Vrees voor pensioenkortingen ouderen
- Ouderen en andere kwetsbare mensen zouden voorrang moeten krijgen bij thuisbezorging van boodschappen. Daarvoor pleit ouderenbond ANBO.

Beeld sociale media

- Er ontstaan steeds meer burgerinitiatieven die bijdragen aan zorg voor naasten, zieke en eenzame mensen.

Financieel-economische stabiliteit

- Markten gaan in aangepaste vorm door in verschillende plaatsen omdat lokale overheden de voedselvoorziening willen spreiden. Uitgangspunt is dat er niet teveel mensen aanwezig mogen zijn en dat de kramen voedsel verkopen.

Caribisch deel van het Koninkrijk

- Op Aruba zijn na twee dagen in totaal 76 mensen aangehouden tijdens de avondklok. Het eiland kent 12 besmettingen, het hoogste aantal voor een Nederlands Caribisch eiland. Na een week zullen de effecten van de maatregelen geëvalueerd worden, maar de bevolking lijkt de regels slecht na te leven, ook degenen die in quarantaine moeten.
- Aruba kent een snellere groei van het aantal besmettingen dan Curaçao dat sinds enkele dagen vier besmettingen kent en Sint Maarten waar twee besmettingen zijn geregistreerd. Op Bonaire, Saba en Sint Eustatius zijn geen besmettingen geregistreerd. Wel zijn er ongeveer 250 mensen in quarantaine op Bonaire.

Internationale context

- Er komt een speciale regeling voor reizigers die door de COVID-19 crisis zijn gestrand en niet kunnen terugvallen op een reisorganisatie of luchtvaartmaatschappij. Rijksoverheid, reisbranche en verzekeraars maken hiervoor tot eind april 10 miljoen euro vrij. Het totale aantal is niet bekend, want reizigers met alleen een ticket worden niet geregistreerd. Reizigers kunnen zich melden op bijzonderebijstandbuitenland.nl.
- Nederland doet vooralsnog niet mee aan een Europees initiatief om burgers terug te halen via een mechanisme voor civiele bescherming.
- Op maandag scherpen steeds meer landen de maatregelen aan: Verenigd Koninkrijk en Cyprus gaan in 'lockdown', Frankrijk was al in 'lockdown' maar mensen mogen nu alleen buiten bewegen in de buurt van hun huis en markten worden verboden.
- In België worden steeds meer kleinere grensovergangen afgesloten. Vooralnog zijn de grote grensovergangen open voor werk gerelateerde reisbewegingen en goederenverkeer. Grensarbeiders in de vitale sector/met cruciale beroepen kunnen met een vignet de grens versneld passeren.
- De Italiaanse autoriteiten maakten maandag bekend dat nog eens 602 patiënten met het virus zijn overleden. Dit betekent een lager aantal nieuwe sterfgevallen dan de afgelopen dagen. Dat waren er zondag nog 651, zaterdag 793 en 627 op vrijdag. In Italië lijkt 'lockdown' zijn vruchten af te werpen.
- Met 462 doden heeft Spanje het hoogste dagaantal tot nu toe behaald.
- Na Spanje komt nu ook Oostenrijk op de lijst van landen waarvoor een vliegverbod geldt.
- Een anonieme VN diplomaat waarschuwt voor het moment wanneer COVID-19 uitbreekt in Zuid-Amerika en Afrika, en de landen die normaal vredesmissies steunen en humanitaire hulp bieden nog druk bezig zijn met hun eigen problemen. Hoe komen die landen aan beademingsapparatuur? Hoe gaat de bevolking in sloppenwijken in sociale isolatie? De vraag is niet of maar wanneer.
- Eerste dode in Syrië (ook veel vluchtelingenkampen).
- Toestand in Griekse kampen kan vanwege COVID-19 nijpend worden.
- Ook in andere landen klinkt een steeds luider roep om veel meer te testen. Spanje wil 6 miljoen testkits in andere Europese landen opkopen waarmee een groot deel van de 47 miljoen burgers kan worden getest. Dit soort geluiden zal de concurrentie op de wereldmarkt vermoedelijk doen groeien.

Beeld sociale media

- Nederlandse reizigers in het buitenland schrijven over hun problemen vanwege uitreisbeperkingen.
- Bij sommige mensen in het buitenland leeft nog onduidelijkheid over de nieuwe regeling (eigen bijdrage) die gisteren door minister Blok is afgekondigd.

Politiek en maatschappelijke onrust

- Maandag heeft het kabinet de maatregelen om het COVID-19 te bestrijden aanzienlijk aangescherpt en burgemeesters meer mogelijkheden gegeven om deze te handhaven. Doel is nog steeds de zorg in stand te kunnen houden en ouderen te beschermen.
- Verschillende (internationale) richtlijnen rond COVID-19 lijden tot onduidelijkheid over RIVM-aanpak, zo blijkt uit de ophef die ontstond naar aanleiding van het optreden van een van het COVID-19 herstelde huisarts bij Op1. Volgens de RIVM richtlijnen was de vrouw genezen want meer dan 24 uur klachtenvrij. Volgens WHO richtlijnen dient een persoon zich echter 2 weken te isoleren.
- Nu de bewustwording van de ernst van de situatie meer begint door te dringen in de samenleving gaan bepaalde beroepsgroepen zich roeren in verband met een gevoel van onveiligheid. Zo maken de stewardessen zich zorgen over de mate van bescherming voor henzelf en de passagiers tijdens repatriëringsvluchten. Leraren vinden het onverantwoord dat eindexamens zullen worden afgenomen in grote zalen. Restaurants stoppen met het thuisbezorgen van maaltijden, ondanks het grote succes, omdat ze het risico te groot vinden worden. Vakkenvullers in supermarkten voelen zich onveilig omdat klanten in de winkel te weinig afstand houden.

- Een eerste inventarisatie van veranderingen als gevolg van COVID-19 voor het werk van de politie levert het volgende beeld op. Boeven lijken ook in quarantaine te zitten, grote evenementen worden afgelast en er zijn minder aanrijdingen en geweldsincidenten. Daarvoor in de plaats komen problemen met 'coronahoesters'. Huiselijk geweld blijkt na de eerste week nog mee te vallen. Nu er een verbod op samscholing is afgekondigd, zal de politie extra moeten investeren in aanwezigheid op straat. Het gerucht dat cybercrime een bijzonder probleem zou worden omdat criminelen DDoS-aanvallen op ziekenhuizen zouden plannen, blijkt vooralsnog ongegrond. „We zien juist oproepen op het 'dark web' om ziekenhuizen nu met rust te laten."

Beeld sociale media

- Oproep om petitie 'Testen, testen, testen' te ondertekenen (initiatiefnemer onbekend). wordt in rap tempo digitaal ondertekend, inmiddels door ruim 4800 personen. Er is onvoldoende vertrouwen dat de huidige maatregelen zorgen voor het uitdoven van het virus. Niet omdat mensen geen richtlijnen opvolgen, maar omdat de richtlijnen onduidelijk en te vrijblijvend zijn, en het doel onbekend. GGD's worden opgeroepen het 'Groninger model' te volgen en meer te testen.
- Tweet van Geert Wilders hierover wordt volop op Twitter gedeeld. Men betreurt het dat 'de zuinige Hollandse koopmansgeest het beste beleid in de weg staat.'
- PVV-leider Geert Wilders onderschrijft de onduidelijkheid van de persverklaring ('wel naar buiten maar niet samen, maar kinderen wel samen buiten laten spelen' en 'geen samenkomsten onder de 100 personen maar wel schoolexamens'. De PVV prefereert een heldere tijdelijke 'lockdown'.
- De verdeeldheid onder deskundigen over het te voeren beleid t.a.v. COVID-19 zorgt voor veel onduidelijkheid en onbegrip onder delen van de Nederlandse bevolking.
- Er heerst onrust bij leraren uit het voortgezet onderwijs over het doorgaan van de examens. Zij stellen dat het onverantwoord is om tijdens de COVID-19 crisis in grote groepen toetsen af te nemen. Ook onderwijskoepels willen vandaag duidelijkheid van minister Slob over het centraal examen.
- Op Facebook reageren moslims teleurgesteld en verdrietig op het feit dat de vastenmaand ramadan (23 of 24 april) alleen (in gezinsverband) doorgebracht kan worden. Sterker geldt deze teleurstelling voor het gezamenlijke gebed geurende die maand en het Suikerfeest ter afsluiting van de ramadan. Moslims proberen elkaar een hart onder de riem te steken en te vertrouwen in God.
- COVID-19 uitbraak zorgt tevens voor complottheorieën waarin wordt gezocht naar bepaalde aanstichters ('dader-slachtoffer' denken).
- De nieuwe maatregelen zijn niet bij een ieder even duidelijk en laten volgens verschillende twitteraars te veel ruimte voor interpretatie. Er bestaat (nog steeds) onzekerheid over bijvoorbeeld horeca en onderwijs. En wat zijn 'jonge' kinderen en waarom geldt voor hen een uitzondering voor samscholen (niet bewezen dat zij het virus niet kunnen verspreiden). Men bekritiseert zowel Grapperhaus als Rutte.
- De huidige situatie wordt bestempeld als 'poldermodellockdown' en 'intelligente lockdown'.

DUIDING

[Redacted] 11.1

- Vanwege het 'onverantwoorde' 'weekend-wandel-gedrag' heeft de overheid met strengere maatregelen de regie verder naar zich toegetrokken zodat deze nieuwe maatregelen mogelijke overbelasting van de medische zorg kan voorkomen.
- De eerdere overheidsmaatregelen tegen COVID-19 lijken hun eerste vruchten af te werpen omdat aantal besmettingen en het aantal doden een daling laten zien. Daarbij is er tot dusver geen sprake van 'Italiaanse' toestanden bij Noord-Brabantse ziekenhuizen omdat de druk op de IC's voldoende wordt opgevangen door het verplaatsen van Brabantse patiënten naar elders.
- Trend moet zich komende dagen doorzetten om te concluderen dat COVID-19 niet onbeteugeld voortwoekert maar deze lichtpunten in de crisis geven de centrale overheid een duidelijke steun in de rug. Steun voor de (nieuwe) kabinetsmaatregelen zal daarom blijven domineren.
- Mede omdat de (internationale) wetenschappelijke discussie over COVID-19 zal voortduren en het RIVM onderdeel uitmaakt van deze gemeenschap, maar ook het leidende instituut is in deze crisis, zal binnenlandse en buitenlandse kritiek op het gevoerde crisisbeleid niet verdwijnen.

[Redacted] 11.1

- Omdat enkele maatregelen nu een langere termijn tot 1 juni behelzen, zullen de gevolgen van de COVID-19 crisis voor meer mensen duidelijk worden.

DEPARTEMENTAAL VERTROUWELIJK

- Tijdens deze 'week van de waarheid' hongert de bevolking naar resultaten vanwege het gevoerde beleid. Mogelijke opluchting en onderschatting versus gevoelens van teleurstelling kunnen aan het einde van de week zichtbaar worden.